

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 53/2021-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Československej obchodnej banky, a. s.**, Žižkova 11, Bratislava, IČO 36 854 140, zastúpenej advokátskou kanceláriou Mgr. Marcel Drgon, advokát s. r. o., Jesenského 2, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Marcel Drgon, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 197/2018 z 27. novembra 2019 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 197/2018 z 27. novembra 2019 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 197/2018 z 27. novembra 2019 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **450,29 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. februára 2020 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky, zastúpenej advokátskou kanceláriou Mgr. Marcel Drgon, advokát s. r. o., Jesenského 2, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Marcel Drgon, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Cdo 197/2018 z 27. novembra 2019 (ďalej len „namietané uznesenie“).

2. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti ústavný súd oboznamuje, že sa proti nej špecifikovaní žalobcovia domáhali žalobou podanou Okresnému súdu Stará Ľubovňa (ďalej len „okresný súd“) zaplattenia sumy 79,10 eur (ďalej len „špecifikovaná suma“) s príslušenstvom z titulu vydania bezdôvodného obohatenia získaného plnením z časti neplatného právneho úkonu – zmluvy o poskytnutí úveru uzavretej medzi žalobcami ako dlžníkmi a sťažovateľkou ako veriteľom, konkrétne plnením neprijateľnej (a teda neplatnej) zmluvnej podmienky uvedenej v predmetnej zmluve, na základe ktorej žalobcovia sťažovateľke hradili počas trvania označenej zmluvy (od 25. mája 2011 do 15. júna 2013) mesačný poplatok za vedenie úveru. Okresný súd rozsudkom z 22. decembra 2014 žalobe vyhovel a zaviazal sťažovateľku zaplatiť žalobcom špecifikovanú sumu s príslušenstvom, pričom zmluvnú podmienku zakotvenú v dotknutej zmluve o poskytnutí úveru, v zmysle ktorej bol dlžník zaviazaný hradiť banke mesačný poplatok za vedenie úveru, určil za neplatnú z dôvodu jej neprijateľnosti. Okresný súd právny záver svojho rozhodnutia odôvodnil poukazom na to, že predmetná zmluvná podmienka spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Odvolaniu sťažovateľky, ktorým napadla prvostupňový rozsudok okresného súdu, Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) nevyhovel a svojím rozsudkom z 24. augusta 2017 napadnutý prvostupňový rozsudok ako vecne správny potvrdil. Dovolanie, ktoré sťažovateľka proti rozhodnutiu odvolacieho súdu uplatnila, bolo namietaným uznesením najvyššieho súdu odmietnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti dôvodí, že prípustnosť podaného dovolania, ktorým napadla odvolacie rozhodnutie, odôvodnila poukazom na § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého je dovolenie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Uvádza tiež, že v podanom dovolaní v intenciách § 432 ods. 1 CSP argumentovala, že zo strany odvolacieho súdu došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci. Podľa jej vyjadrenia ako otázku zásadného právneho významu mala formulovať otázku neprijateľnosti (neplatnosti) zmluvného dojednania v spotrebiteľskej zmluve o poplatku za vedenie úverového účtu. Napokon dodáva, že v podanom dovolaní vymedzila aj dôvody, pre ktoré s ohľadom na skutkové okolnosti svojej veci považovala posúdenie označenej otázky odvolacím

súdom za nesprávne. Na tomto mieste vysvetľuje, že uviedla dva dôvody nesprávnosti posúdenia uvedenej otázky odvolacím súdom, a to že označená zmluvná podmienka v zmluve o úvere nepredstavuje zmluvnú podmienku neprijateľnú, pretože spĺňa podmienky zákonnej výnimky podľa § 53 ods. 1 druhej vety zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), a to vzhľadom na to, že išlo o zmluvnú podmienku, ktorá sa týka primeranosti ceny, pričom táto zmluvná podmienka bola vyjadrená jasne, určito a zrozumiteľne. Podľa vyjadrenia sťažovateľky ako druhý dôvod v dovolaní uviedla, že predmetná zmluvná podmienka zakotvená v zmluve o úvere nie je neprijateľná, keďže nespôsobuje nijakým spôsobom značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa.

4. Sťažovateľka poukazuje na odôvodnenie namietaného uznesenia najvyššieho súdu, ktorým bolo jej dovolanie odmietnuté a v ktorom dovolací súd konštatoval, že v dovolaní absentuje zákonom požadovaná náležitosť, a to formulácia právnej otázky, ktorú podľa mienky najvyššieho súdu v uplatnenom dovolaní nevymedzila spôsobom predpísaným § 432 ods. 2 CSP. S uvedeným tvrdením dovolacieho súdu sa nestotožňuje a je toho názoru, že jej dovolanie obsahovalo všetky zákonom predpísané náležitosti vrátane riadnej formulácie právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola ešte vyriešená. Vzhľadom na uvedené je toho názoru, že najvyšší súd jej svojím nesprávnym, arbitrárnym a ústavne nekonformným rozhodnutím odňal právo na prístup k súdu a porušil zásadu zákazu odopretia spravodlivosti, teda zasiahol do jej základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Takisto dopĺňa, že jej odôvodnenie namietaného uznesenia najvyššieho súdu nedáva ako dovolateľke dostatočnú a primeranú odpoveď na otázku, prečo ňou uplatnené dovolanie nespĺňa podmienky ustanovené zákonom.

5. Na základe skutočností uvedených v ústavnej sťažnosti sťažovateľka ústavnému súdu navrhuje, aby rozhodol o jej ústavnej sťažnosti nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru namietaným uznesením najvyššieho súdu, označené rozhodnutie zrušil a vrátil vec sťažovateľky najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznal jej tiež náhradu trov konania.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

6. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 53/2021-18 z 11. februára 2021 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky v celom rozsahu na ďalšie konanie. V súvislosti s vecným prerokovaním ústavnej sťažnosti 23. februára 2021 vyzval ústavný súd predsedu najvyššieho súdu na vyjadrenie sa k vecnej stránke ústavnej sťažnosti. Ústavný súd v súlade s § 126 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) po prijatí ústavnej sťažnosti

sťažovateľky na ďalšie konanie upovedomil o ústavnej sťažnosti aj zúčastnené osoby ([REDACTED] a [REDACTED] – žalobcov v základnom konaní vedenom vo veci sťažovateľky pred všeobecnými súdmi) a poskytol im možnosť sa k ústavnej sťažnosti vyjadriť. Zúčastnené osoby možnosť zaujať k ústavnej sťažnosti svoje stanovisko nevyužili.

7. Na výzvu ústavného súdu reagovala podpredsedníčka najvyššieho súdu podaním č. Cpj 47/2021 z 8. marca 2021, súčasťou ktorého bolo stanovisko predsedníčky občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. KP 3/2021-94, v ktorom táto navrhla ústavnú sťažnosť ako nedôvodnú „zamietnuť“. Svoj návrh zdôvodnila tvrdením, že najvyšší súd vo veci sťažovateľky postupoval v súlade s procesnými ustanoveniami i predchádzajúcou praxou dovolacích senátov najvyššieho súdu, keďže sťažovateľka v podanom dovolaní neuviedla konkrétnu právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorú odvolací súd posúdil nesprávne. Namietané uznesenie najvyššieho súdu označila za ústavne udržateľné, podrobne, zrozumiteľne a presvedčivo odôvodnené.

III.2. Replika sťažovateľky:

8. Právny zástupca sťažovateľky sa k stanovisku najvyššieho súdu vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 28. apríla 2021, pričom v ňom zotrval na dôvodoch podanej ústavnej sťažnosti a konštatoval, že najvyšší súd vo svojom stanovisku v podstate iba zopakoval odôvodnenie prezentované v samotnom namietanom uznesení.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde (berúc do úvahy aj predchádzajúce stanoviská účastníkov konania podľa právnej úpravy, účinnej do 31. decembra 2020) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, keďže na základe obsahu podaní dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

10. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08). Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované,

ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom na poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05). Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces a tvorí jeho esenciálny prvok [III. ÚS 875/2016 a rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 a 36].

11. Právo na prístup k súdu však nemá absolútny charakter a môže podliehať obmedzeniam zo strany štátu (m. m. III. ÚS 275/2018). Takýmto obmedzením sú aj § 420 a § 421 CSP, ktoré vymedzujú prípady, keď je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok.

12. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky: a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Podľa § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Podľa § 432 ods. 2 CSP dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

13. Ústavný súd po posúdení veci sťažovateľky dospel k záveru, že v namietanom uznesení najvyššieho súdu došlo k arbitrárnemu posúdeniu prípustnosti dovolania, s čím je spojený aj nedostatok jeho odôvodnenia.

14. Arbitrárnosť môže mať v súdnych rozhodnutiach rôznu podobu. Podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu o arbitrárne rozhodnutie ide najmä vtedy, ak je svojvoľné. Môže tiež ísť o extrémny nesúlad právnych záverov s vykonaným dokazovaním alebo môže ísť o taký výklad zákona, ktorý nemá oporu v medziach rozumného a prípustného výkladu zákona. Arbitrárnosť môže tiež spočívať v takom hodnotení dôkazov, ktoré je vykonané bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu tak, že z nich pri žiadnej možnej interpretácii nevyplývajú prijaté skutkové závery. Arbitrárnosť teda znamená interpretačný exces. Arbitrárne rozhodnutie je spravidla spojené s nedostatočným odôvodnením, avšak nemusí to tak byť nevyhnutne. Arbitrárne rozhodnutie predstavuje zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces (I. ÚS 115/2020).

15. Z obsahu namietaného uznesenia vyplýva, že dôvodom na odmietnutie dovolania sťažovateľky bola skutočnosť, že v ňom podľa názoru najvyššieho súdu nebol dovolací dôvod vymedzený spôsobom uvedeným v ustanoveniach § 432 CSP, podľa ktorých možno dovolanie odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, pričom sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Najvyšší súd v rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia interpretoval dotknuté ustanovenia Civilného sporového poriadku a vysvetlil pojem právneho posúdenia veci, kde uviedol, že právne posúdenie veci predstavuje činnosť súdu, pri ktorej súd rieši právne otázky, kde táto činnosť spočíva v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Najvyšší súd vysvetlil, že nesprávnosť právneho posúdenia nemožno vymedziť nesprávnym či nedostatočným zistením skutkového stavu, ale len argumentáciou spochybňujúcou použitie právnej normy na daný prípad alebo jej interpretáciu, prípadne jej aplikáciu súdom na zistený skutkový stav. Podľa názoru najvyššieho súdu argumentácia označeného charakteru v dovolaní sťažovateľky absentovala. Na základe uvedeného dospel najvyšší súd k záveru, že sťažovateľka, z ktorej dovolania síce vyplýva, že nesúhlasí s právnym názorom súdu v otázke právneho posúdenia neprijateľnosti (neplatnosti) zmluvného dojednania v spotrebiteľskej zmluve o poplatku za vedenie úveru, nevymedzila právnu otázku spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP.

16. Podľa mienky najvyššieho súdu teda dovolanie sťažovateľky, v ktorom prezentovala svoj nesúhlas s právnym názorom súdu v otázke testu nekalosti zmluvného dojednania spotrebiteľskej zmluvy o poplatku za vedenie úveru, neobsahovalo argumentačné námietky spochybňujúce správnosť postupu súdu pri použití konkrétnej právnej normy.

17. Ústavný súd sa podrobne oboznámil s obsahom dovolania sťažovateľky, aby posúdil, či je tvrdenie najvyššieho súdu o úplnej absencii kvalifikovaných argumentačných námietok v dovolaní sťažovateľky opodstatnené.

18. Z obsahu odôvodnenia dovolania sťažovateľky je zrejmé, že s odkazom na ustanovenia § 421 ods. 1 CSP ako právnu otázku, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorá podľa sťažovateľky v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, formulovala sťažovateľka otázku posúdenia neprijateľnosti, a teda neplatnosti zmluvného dojednania (zmluvnej podmienky) o poplatku za vedenie úveru v spotrebiteľskej zmluve.

19. Z dovolania takisto vyplýva, že ako právne posúdenie, ktoré kvalifikovala sťažovateľka ako nesprávne, prezentovala sťažovateľka tieto časti argumentácie odvolacieho rozhodnutia a prvostupňového rozsudku okresného súdu, na ktorý sa krajský súd ako na vecne správny odvolal:

- Za neprijateľnú sa považuje aj zmluvná podmienka vyjadrujúca finančný záväzok spotrebiteľa za plnenie, ktoré mu po materiálnej stránke nie je dané a slúži v skutočnosti záujmom dodávateľa.

Práve poplatky za vedenie či správu úveru (tzv. mesačné paušály) je potrebné považovať za neprijateľné zmluvné podmienky, keďže predstavujú plnenie, ktoré nie je v záujme spotrebiteľa, a konanie banky spočívajúce v účtovaní takýchto poplatkov možno hodnotiť ako poškodzujúce spotrebiteľa.

- Podľa názoru konajúceho súdu je pre spotrebiteľa vždy neprijateľné spoplatňovanie akýchkoľvek úkonov a služieb dodávateľa, ktorými neposkytuje spotrebiteľovi skutočné protiplnenie, ale naopak sú uvedené úkony vykonávané vo vlastnom záujme dodávateľa. Súdna prax už zaujala stanovisko, že dojednanie poplatku za vedenie účtu a správu úverového účtu je neprijateľnou zmluvnou podmienkou v spotrebiteľskej zmluve, pretože vedenie úverového účtu vyplýva z účtovných potrieb samotnej banky, a preto nemôže zaťažovať dlžníka.

- Poplatky za vedenie a správu úverového účtu sú neprijateľné zmluvné podmienky tak, ako to napokon posúdil výslovným zákazom zakotveným v zákonnej norme – v zákone č. 132/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bankách“) – aj samotný zákonodarca.

- Vo vzťahu k § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, pričom to neplatí, ak ide o zmluvné podmienky, ktoré sa týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny, ak tieto zmluvné podmienky sú vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne alebo ak boli neprijateľné podmienky individuálne dojednané, konajúci súd uvádza: V posudzovanej veci bol poplatok za vedenie úveru v zmluve dojednaný prostredníctvom odkazu na sadzobník banky, do ktorého podoby nemohli žalobcovia ako spotrebiteľia žiadnym spôsobom zasiahnuť, čo podľa názoru súdu spôsobuje absolútnu neurčitosť, nejasnosť a nezrozumiteľnosť, preto v posudzovanom prípade zákonné požiadavky stanovené v § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktoré vyžadujú pre uplatnenie výnimky kumulatívne splnenie kritérií, nie sú naplnené. Takisto nemožno poplatok za správu úveru považovať za podmienku, ktorá sa týka hlavného predmetu plnenia.

20. Ústavný súd ďalej zistil, že dovolanie sťažovateľky obsahuje pomerne rozsiahlu pasáž, v ktorej sťažovateľka prezentuje vlastnú argumentáciu smerujúcu k spochybneniu správneho posúdenia vykonaného odvolacím súdom. V rámci nej sťažovateľka najprv vo všeobecnosti uvádza, že dotknutá zmluvná podmienka nepredstavuje podľa jej názoru podmienku neprijateľnú, a to z dvoch dôvodov. V prvom rade preto, že spĺňa podmienky zákonnej výnimky v zmysle § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení účinnom v čase uzavretia zmluvy o úvere, a to z toho dôvodu, že ide o zmluvnú podmienku, ktorá sa týka primeranosti ceny, pričom predmetná podmienka bola vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. V druhom rade preto, že táto zmluvná podmienka nespôsobuje nijakým spôsobom značnú nerovnováhu strán v neprospech spotrebiteľa.

21. Sťažovateľka po všeobecnom vymedzení dvoch dôvodov, pre ktoré hodnotí spornú zmluvnú podmienku ako prijateľnú, predostiera podrobnejšie argumenty, ktorými bližšie vysvetľuje toto svoje stanovisko.

22. V prípade prvého formulovaného dôvodu (že dotknutá zmluvná podmienka spĺňa kritériá pre zákonnú výnimku vymedzenú príslušným ustanovením Občianskeho zákonníka) poukazuje sťažovateľka na špecifikovanú smernicu regulujúcu všeobecnú úpravu ochrany spotrebiteľa v Európskej únii, ktorá v prípade tzv. adhéznej spotrebiteľskej zmluvy vyníma z testu nekalosti definíciu hlavného predmetu zmluvy, primeranosť ceny a dodávanej protihodnoty a ktorá bola do slovenského právneho poriadku transponovaná práve prostredníctvom citovaného § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Sťažovateľka v nadväznosti na uvedené dôvody, že dotknutá zmluvná podmienka o poplatku za vedenie úveru nemôže predstavovať neprijateľnú podmienku, keďže sa týka primeranosti ceny, pričom je zároveň vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. V uvedenom kontexte spochybňuje správnosť záveru odvolacieho súdu, ktorý posudzovanú zmluvnú podmienku vyhodnotil ako dojednanie vyjadrené neurčito, nejasne a nezrozumiteľne z dôvodu, že toto dojednanie odkazovalo na sadzobník poplatkov sťažovateľky, tzn. predpis, do ktorého tvorby a výslednej podoby nemohli žalobcovia ako spotrebiteľia žiadnym spôsobom zasiahnuť. Je toho názoru, že si odvolací súd nesprávne vyložil pojmy určitosť, jasnosť a zrozumiteľnosť, ktoré sa ako také vzťahujú na náležitosti prejavu vôle, nie však na skutočnosť, či žalobcovia ako spotrebiteľia mohli alebo nemohli zasiahnuť do tvorby samotnej zmluvy o úvere, resp. ktorýchkoľvek jej častí, vrátane sadzobníka poplatkov, pretože v prípade, ak by žalobcovia takúto možnosť mali, nešlo by typovo o tzv. adhéznú spotrebiteľskú zmluvu, ale o individuálne dojednané zmluvné ustanovenia, ktoré sú taktiež ex lege z prieskumu nekalosti vylúčené. V nadväznosti na uvedené predkladá interpretáciu pojmov určitosť, jasnosť a zrozumiteľnosť, v rámci ktorej odkazuje na judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky, ktorá nepovažuje dohodu zmluvných strán o poplatku za správu úveru za neurčitú len preto, že neobsahuje taxatívny výpočet činností, za ktoré je poplatok dohodnutý. Pri výklade požiadavky zrozumiteľnosti cenového dojednania odkazuje na špecifikovanú judikatúru Súdneho dvora Európskej únie a v nadväznosti na to konštatuje, že posudzované zmluvné dojednanie požadované podmienky spĺňalo, pretože jeho znenie bolo pre žalobcov ako spotrebiteľov pochopiteľné nielen na úrovni formálnej a gramatickej, ale aj vo vzťahu ku konkrétnemu dosahu a ekonomickým dôsledkom tejto zmluvnej podmienky, tzn. vo vzťahu ku skutočnosti, že žalobcovia budú na základe uvedeného dojednania povinní počas trvania úverovej zmluvy hradiť sťažovateľke za vedenie úveru paušálny mesačný poplatok. Sťažovateľka napokon argumentáciu o splnení kritérií pre uplatnenie zákonnej výnimky uzatvára výkladom pojmu cenové dojednanie, kde poukazuje na to, že cenovou dohodou sú nepochybne aj dojednania v úverových zmluvách o poplatkoch za vedenie, správu a evidenciu úveru. Podľa jej názoru treba totiž úver chápať ako bankový produkt predstavujúci komplex plnení, kde jednotlivé bankové poplatky predstavujú časť viaczložkovej ceny celého komplexu plnení. Sťažovateľka na tomto mieste kvalifikuje ako irelevantný právny názor odvolacieho súdu o tom, že sporný poplatok za vedenie úveru nemá pre žalobcov ako spotrebiteľov žiadny preukázateľný prínos, neposkytuje mu žiadnu protihodnotu a slúži výlučne záujmom veriteľa. Sťažovateľka, odvolávajúc sa na judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky, vysvetľuje, že z ekonomického hľadiska každá cena odráža náklady predajcu a jeho maržu, nie je preto neobvyklé ani nelegitímne, aby náklady úverového veriteľa na správu úveru kryl príslušný poplatok ako súčasť plnenia. Otázka, či klient dostane za konkrétny poplatok konkrétnu službu, je otázkou primeranosti, ktorá, ak ide o cenové dojednanie, nepodlieha testu nekalosti.

23. Vo vzťahu k druhej argumentačnej línii, ktorú sťažovateľka v dovolaní predostiera, zároveň uvádza, že ju ponúka ako alternatívne stanovisko v prípade, že sa dovolací súd nestotožní s jej tvrdením, že posudzovaná zmluvná podmienka spĺňa kritériá zákonnej výnimky. Je toho názoru, že uvedené zmluvné dojednanie o poplatku za vedenie úveru nespôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech žalobcov ako spotrebiteľov. Na tomto mieste dôvodí, že aj ochrana spotrebiteľa má svoje hranice a nemožno ju chápať ako obranu ľahkomyselnosti a nezodpovednosti spotrebiteľa. Ochrana spotrebiteľa podľa sťažovateľky nikdy neznamenala ochranu pred jeho vlastnými ekonomickými (i neuváženými) rozhodnutiami, pri ktorých dal spotrebiteľ prednosť ponúkanému tovaru alebo službe pred svojimi peniazmi, znamenala totiž predovšetkým ochranu pred neúplnými a nepravdivými informáciami vyplývajúcimi z informačnej asymetrie medzi obchodníkom a spotrebiteľom a tiež ochranu slobody jeho vôle, pokiaľ nemohlo dôjsť k jej vyjadreniu kvôli štandardným (predformulovaným) zmluvným podmienkam obchodníka (nie pri podmienkach individuálne dohodnutých). Sťažovateľka zdôrazňuje, že žalobcovia mali pred uzavretím zmluvy o úvere k dispozícii všetky jednoznačne, určito a zrozumiteľne formulované informácie zahŕňajúce návrh zmluvy, obchodné podmienky sťažovateľky a jej sadzobník poplatkov, ktoré boli nevyhnutné pre posúdenie potenciálne významných ekonomických dôsledkov uzavretia zmluvy pre ich finančné záväzky. Ďalej uvádza, že vedenie úverového účtu predstavuje reálnu službu poskytovanú bankou svojim klientom s konkrétnym obsahom a tým súčasne aj plnenie (protihodnotu) v ich prospech, pričom nie je potrebné len pre interné (účtovné) potreby banky. Predmetná zmluvná podmienka tak slúži podľa jej názoru rovnocenne obom zmluvným stranám. V nadväznosti na to podrobne prezentuje súbor činností spadajúcich pod pojem správa úveru. Pripomína, že dojednanie poplatku za správu úveru bolo až do 10. júna 2013, keď nadobudol účinnosť zákon o bankách, legitímne a súladné s vtedy platnými a účinnými všeobecne záväznými právnymi predpismi. V závere svoju argumentáciu dopĺňa tvrdením, že právne závery odvolacieho súdu o neprijateľnosti zmluvného dojednania poplatku za vedenie úveru vychádzajú takmer v celom rozsahu z odôvodnenia rozsudku nemeckého Spolkového súdneho dvora sp. zn. XI ZR 388/10 zo 7. júna 2011, ktorý tak na území Slovenskej republiky, ako aj na území iných členských štátov Európskej únie vzbudil veľkú mediálnu pozornosť a viedol k viacerým súdnym sporom o prípustnosť účtovania označeného druhu bankových poplatkov, pričom niektoré súdy preberali odôvodnenie citovaného rozsudku i napriek tomu, že jeho aplikáciu a právne závery v ňom uvedené nie je možné v slovenskom právnom prostredí vôbec použiť vzhľadom na úplne odlišné znenie nemeckých právnych predpisov. Podľa sťažovateľky právne závery označeného rozsudku sú v rozpore s § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka a čl. 4 ods. 2 už spomínanej smernice.

24. Ústavný súd konštatuje, že po oboznámení sa s obsahom dovolania sťažovateľky je celkom zrejmé a nespochybniteľné, že právnou normou, ktorá je v hre a ktorej sa sťažovateľkou kritizované právne posúdenie týka, je vlastne § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorý predstavuje generálnu klauzulu neprijateľných zmluvných podmienok. Ako správne poznamenal aj samotný okresný súd v prvostupňovom rozsudku (pozri s. 8 prvý odsek), je výpočet neprijateľných zmluvných podmienok zakotvený v ustanoveniach § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka iba demonštratívny, keď zákonodarca, uvedomujúc si nemožnosť taxatívne definovať všetky do úvahy prichádzajúce

situácie, včlenil všeobecnú definíciu neprijateľnej zmluvnej podmienky do citovaného § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (neprijateľná podmienka). Predmetná generálna klauzula teda okrem toho, že plní definičný význam, má aj význam aplikačný, keď sú testu nekalosti za použitia generálnej klauzuly podrobované zmluvné podmienky, ktoré nespĺňajú charakter zmluvných podmienok demonštratívne definovaných v spomínaných ustanoveniach § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka. Zakotvením generálnej klauzuly je tak vytvorený priestor pre samotné všeobecné súdy, aby existujúcu právnu úpravu dotvorili vlastným výkladom.

25. Aj v posudzovanom prípade sťažovateľky nešlo pred všeobecnými súdmi (prvostupňovým a odvolacím súdom) o nič iné ako o výklad § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka definujúceho neprijateľné zmluvné podmienky a tiež zákonné výnimky, ktoré testu nekalosti zmluvných podmienok nepodliehajú. Z obsahu odôvodnenia dovolania sťažovateľky vyplýva, že sťažovateľka pri vymedzení dovolacieho dôvodu jasne popísala použitie konkrétnej právnej normy odvolacím súdom (§ 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka), ktoré hodnotila ako nesprávne, resp. ako nesprávny výklad a aplikáciu dotknutej právnej úpravy pri posúdení prijateľnosti zmluvných ustanovení o poplatku za vedenie úveru v spotrebiteľskej zmluve (pozri bod 19 tohto nálezu), pričom v nadväznosti na to pripojila svoje právne úvahy, ktorými zdôvodnila vytýkanú nesprávnosť (pozri bod 20 až 23 tohto nálezu). I napriek uvedenému najvyšší súd pri posúdení prípustnosti dovolania sťažovateľky celkom nepochopiteľne konštatoval absenciu takejto argumentácie v dovolaní sťažovateľky, pričom tak urobil bez uvedenia konkrétnych dôvodov, iba po predchádzajúcej citácii všeobecných interpretačných fráz.

26. Ústavný súd uvádza, že zmyslom dovolania je okrem eliminovania zmätočných rozhodnutí (§ 420 v spojení s § 431 CSP) vytvárať jednotnú rozhodovaciu prax týkajúcu sa právnych otázok [nesprávne právne posúdenie vecí v situáciách vymenovaných v § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP]. Strany sporu, ako aj právnická obec očakáva odpovede na tieto právne otázky. Od najvyššieho súdu sa preto pri posudzovaní prípustnosti dovolania podaného podľa § 421 CSP oprávnené očakáva citlivý a dôsledný prístup pri zvažovaní, či určité jeho skoršie rozhodnutia dávajú odpoveď na dovolateľom nastolenú právnu otázku a či je takáto právna otázka dovolateľom kvalifikovane v dovolaní naformulovaná. Len tak je možné naplniť účel dovolania, ktorým je riešenie právnych otázok, ktoré buď ešte neboli vyriešené, ktoré sú rozhodované rozdielne alebo pri ktorých sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe. Tým najvyšší súd napĺňa princíp právnej istoty. Naplnením tejto funkcie plní dovolanie aj celospoločenskú úlohu (pozri Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 1346).

27. Ústavný súd uzatvára, že právna otázka bola sťažovateľkou v jej dovolaní vymedzená náležite a dostatočne, a preto namietané uznesenie najvyššieho súdu neobstojí z hľadiska základného práva na prístup k súdu. Dospel tak k záveru, že namietané uznesenie nespĺňa atribúty ústavne akceptovateľného rozhodnutia súdu, pretože v ňom prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1

písm. b) CSP, ako aj § 432 ods. 2 CSP bola najvyšším súdom posúdená ústavne nekonformným spôsobom. V dôsledku toho neposkytuje odôvodnenie namietaného uznesenia dostatok relevantných dôvodov na najvyšším súdom prijatý záver o neprípustnosti dovolania sťažovateľky.

28. Z uvedených dôvodov namietané uznesenie najvyššieho súdu porušuje základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Zrušenie rozhodnutia a vrátenie veci na ďalšie konanie

29. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti a svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené práva alebo slobody, takéto rozhodnutie zruší. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie. Keďže ústavný súd konštatoval porušenie označených práv sťažovateľky zaručených ústavou a dohovorom, tak ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia, v zmysle § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde namietané uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu), v ktorom je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

VI.

Trovy konania

30. Sťažovateľka si uplatnila aj náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastúpením. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Zároveň vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2019, ktorá bola 1 062 eur, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2020. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2020 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavuje sumu 177 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,62 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 187,62 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2020; za dva úkony právnych služieb (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) predstavuje sumu 375,24 eur. Za tretí úkon právnej služby, a to vyjadrenie k stanovisku najvyššieho súdu, ústavný súd odmenu nepriznal, pretože toto neobsahovalo žiadne informácie, ktoré by prispeli k objasneniu veci. Keďže právny zástupca sťažovateľky je platiteľom dane z pridanej hodnoty, uvedená suma bola zvýšená o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Ústavný súd teda priznal sťažovateľke náhradu trov konania v sume 450,29 eur (bod 3 výroku rozhodnutia).

31. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. októbra 2021

Peter Molnár
predseda senátu